

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

dru12_heraldika

Heraldika

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0950
Kódování materiálu	VY_32_INOVACE_dej1_dru12
Označení materiálu	dru12_heraldika
Název školy	Gymnázium Kladno
Autor	Mgr. Ladislava Růžičková
Anotace	Heraldika, heraldické prameny, vývoj heraldiky, erbovník, části erbů.
Předmět	Dějepis
Tematická oblast	Pomocné vědy historické
Téma	Heraldika
Očekávané výstupy	Studenti se seznámí s historickým kontextem, který měl vliv na vznik heraldiky, pochopí její význam ve středověku a její odkaz pro další generace v podobě erbů šlechtických, městských, církevních, budou umět na základě získaných znalostí vyhledat jednotlivé výstavbové prvky erbů, budou na erby nahlížet jako na materiál historický, ekonomický, společenský a kulturní.
Klíčová slova	Heraldika, herold, erbovník, alianční znak, stavební prvky erbu
Druh učebního materiálu	Přednáškový list doplněný obrazovým materiálem
Ročník	třetí
Cílová skupina	vyšší stupeň osmiletého gymnázia, čtyřleté gymnázium
Ověřeno	3.12.2012, SDEJ
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

Metodický pokyn

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

dru12_heraldika

HERALDIKA

Nauka o erbech a erbovních znameních. Název vědy je odvozen od slova herold, což byla osoba znalá erbovních zvyklostí a erbovních znaků, symbolů, vyznala se v erbech jednotlivých rytířů, kteří se účastnili turnajů. Herold znal i historie jednotlivých šlechtických rodů, vazby mezi jednotlivými šlechtici, přátele i nepřátele. Heraldika jako věda se skládá z několika podoborů. Jedná se o BLASONOVÁNÍ – což je popis znaků, HISTORIZOVÁNÍ – je výklad dějin znaku, KRITIZOVÁNÍ – rozbor a posudek znaku, KRESLENÍ – zhotovení znaku.

Heraldika čerpá z heraldických pramenů:

1. Původní erby, jejich podoba se zachovala pouze v ojedinělých případech, částečně se dochovaly na pečetidlech, mincích, malbách, miniaturách, na skle.
2. Psané prameny, jedná se o erbovní listiny, zmínky o erbech v literárních dílech, erbovníky – soubory barevných vyobrazení znaků, se jmény jejich držitelů. Typickým příkladem je Curyšská znaková role z roku 1335 – 1345, erbovník Karla IV. – AULA CAROLI IV.

Příklad:

Erbovník české šlechty

obr. č. 1 Erbovník

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

dru12_heraldika

Vývoj heraldiky:

1. Původně se jednalo pouze o vojenskou záležitost v souvislosti s křížovými výpravami. Díky erbům se bojovníci vzájemně rozlišovali a nepobili se navzájem. Hlavní označení se objevilo na korouhvích, poté se přeneslo na štíty, části zbroje.
2. Dále se erb stal znakem feudála, vládnoucího nad určitým územím.
3. Nakonec se znaky rozšířily mezi drobnou šlechtu, města, svobodné obyvatelstvo.(dědičná držba.)
4. Vznik ALIANČNÍHO ZNAKU – právo členů rodiny na daný znak, vdané ženy kombinovaly znak své rodiny se znakem manžela.
5. Od novověku úpadek heraldiky a užívání znaků, dnes používají znaky jednotlivé státy a města většinou z reprezentačních důvodů.

Části erbu:

1. ŠTÍT – na jeho výrobu použit různý materiál (kov, dřevo, kůže).
 - štít normanský – protáhlý tvar
 - štít gotický – menší rozměry, spíše dekorativní
 - štít turnajový – s výřezem pro kopí
 - štít ženský – kosočtverečný tvar
 - pavéza – specifický, nahoře zaoblený
2. HELM – různé druhy přilbice, např. hrncový, kbelíkový.
3. ERBOVNÍ ZNAMENÍ –
4. heroldské kusy – geometrické tvary, způsobující dělení štítu od kraje ke kraji
5. obecná erbovní znamení – přírodní motivy, symboly, znaky, např. růže, kančí hlava..., nesahají ke krajům erbu
6. 4.PRAVIDLA PRO KOMBINOVÁNÍ NA ERBECH
7. BARVY – černá, červená, modrá, zelená, zlatá, stříbrná
8. KOŽEŠINY – hermélín
9. KLENOT – zmenšený helm a štít
10. PŘIKRYVADLO, FAFRNOCH – peří
11. PLÁŠŤ
12. PRAPORCE
13. HESLA
14. KORUNY

obr. č. 2 Zikmund Lucemburský

obr. č. 3 Lariš ze Lhoty

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

dru12_heraldika

obr. č. 4 Erbovník Chrudim

obr. č. 5 Erbovník skupiny historického šermu (Jana Kovářová)

Poznámka: Při popisu znaku platí, že popisujeme pravou a levou část znaku z pozice znaku, nikoli z pozice osoby, která stojí před ním. Dále platí pravidla pro kombinování barev a kovů na znaku – vždy barva na kov, nikdy barva na barvu a kov na kov. V průběhu života znaku mohlo dojít k jeho vylepšení, změnou barev, přidáním atributu.

Zdroje obrázků

[1] volné dílo. [cit. 2012-12-01]. věrná fotografická reprodukce původního dvourozměrného uměleckého díla. Doba ochrany majetkových autorských práv již vypršela. Erby české šlechty.

Dostupný na WWW: http://rybniky.rajce.idnes.cz/Erby_ceske_slechty_-_Erbovnik_2/

[2] volné dílo. [cit. 2012-12-01]. věrná fotografická reprodukce původního dvourozměrného uměleckého díla. Doba ochrany majetkových autorských práv již vypršela. Zikmund Lucemburský

Dostupný na WWW: <http://heraldikus.wz.cz/roderb/1/lucemburk1.htm>

[3] volné dílo. [cit. 2012-12-01]. věrná fotografická reprodukce původního dvourozměrného uměleckého díla. Doba ochrany majetkových autorských práv již vypršela. Lariš ze Lhoty.

Dostupný na WWW: <http://heraldikus.wz.cz/roderb/1/larislhoty1.htm>

[4] volné dílo. [cit. 2012-12-01]. věrná fotografická reprodukce původního dvourozměrného uměleckého díla. Doba ochrany majetkových autorských práv již vypršela. Erbovník Chrudim.

Dostupný na WWW: http://www.zsru.cz/Her_gen/erbovnik/erbovnik.php

[5] volné dílo. [cit. 2012-12-01]. věrná fotografická reprodukce původního dvourozměrného uměleckého díla. Erbovník skupiny historického šermu (Jana Kovářová)

Dostupný na WWW: <http://www.richelieu.webzdarma.cz/erbyclenu.htm>